

ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНИ

THE PROBLEMS OF PENSION PROVISION IN UKRAINE

УДК 338

Погоріла І.І.кандидат економічних наук
Буковинський державний фінансово-економічний університет**Сокровольська Н.Я.**кандидат економічних наук, доцент
Буковинський державний фінансово-економічний університет

У статті досліджується сучасний стан та шляхи покращення пенсійної системи, розглянуто актуальні проблеми реформування системи пенсійного забезпечення в Україні.

Ключові слова: Пенсійний фонд, пенсія, пенсійна система, страхові внески, заробітна плата, пенсійне забезпечення, пенсійна реформа, мінімальний дохід, мінімальна пенсія.

В статье исследуется современное состояние и пути улучшения пенсионной системы, рассмотрены актуальные проблемы реформирования системы пенсионного обеспечения в Украине.

Ключевые слова: Пенсионный фонд, пенсия, пенсионная система, страховые взносы, заработная плата, пенсионное обеспечение, пенсионная реформа, минимальный доход, минимальная пенсия.

The article highlights the role, the level of development, the present state and ways to improve the efficiency of the pension system of Ukraine. The article deals with the actual issues of the pension system reforming in Ukraine.

Keywords: Pension fund, pension, pension system, insurance premiums, wages, pensions, pension reform, the minimum income, minimum pension.

Надзвичайно актуальним питанням на сьогоднішній день є стан пенсійної системи України, оскільки так і не було впроваджено трирівневу систему пенсійного забезпечення, яке передбачено законодавством України. Відсутнього впливу на соціальне становище в країні не відбулося із запровадженням недержавного пенсійного страхування, оскільки воно є незначним, а обов'язкову накопичувальну систему так і не запроваджено. Тобто пенсійне забезпечення українців, на сьогоднішній день залежить тільки від ефективності виконання державного пенсійного страхування.

Метою даного дослідження є аналіз і визначення основних актуальних проблем сучасного стану пенсійної системи України.

Основні поняття системи пенсійного забезпечення досліджували В. Колбун, Л. Ларіонова, Е. Лібанова, Б. Надточій, Ю. Палкін, І. Сахань, С. Сивак, Б. Сташків, Н. Тихоненко, О. Хмелевська, Л. Ярошенко, В. Геєць та ін. Проте дана проблема залишається актуальною, невичерпаною і потребує подальшого дослідження.

Пенсійна система України, яка існує сьогодні, є неефективною, оскільки дефіцит коштів для пенсійного забезпечення населення призвів до залучення коштів з Державного бюджету України.

Аналізуючи стан пенсійного забезпечення України, необхідно зазначити, що чисельність пенсіонерів щороку зростає. Так у 2015 р. їх обсяг збільшився, в порівнянні з 2014 р., на 1,4% і становив 12312459 тис. осіб., а середній розмір пенсійних виплат за рік збільшився лише на 118,68 грн. і становив 1700,22 грн. Більша частина пенсіонерів (50,4%) отримували пенсії у розмірі від 1300 до 5000 грн., проте дуже значна частина, майже 40% отримують мізерну пенсію у розмірі від 1000 до 1300 грн.

Що стосується стану діяльності Пенсійного фонду, то його видатки у 2015 р. збільшились майже на 10% і становили 262036,7 млн. грн.

Всього надходжень до Пенсійного фонду за 2015 р. надійшло у розмірі 264732,0 млн. грн. З яких за рахунок коштів фондів соціального страхування – надійшло 89,3 млн. грн., за рахунок єдиного соціального внеску – 165366,9 млн. грн., за рахунок інших власних надходжень – 4464,2 млн. грн. та за рахунок коштів Державного бюджету України – 94811,6 млн. грн.

Отже, майже 36% надходжень до бюджету Пенсійного фонду це кошти Державного бюджету України. Також необхідно зазначити, що значну частину коштів, а саме 1,1 млрд. грн., до бюджету Пенсійного фонду у 2015 році надійшло від оподаткування високих пенсій (понад 3654 грн.) [6].

Отже, як показує аналіз, Пенсійний фонд не може забезпечити виплату пенсій лише за рахунок власних надходжень. Тому і виникає необхідність введення в дію другого та ефективного третього рівнів пенсійної системи України.

Для зміцнення фінансової стабільності пенсійної системи України, підвищення прозорості діяльності Пенсійного фонду України, оптимізації адміністративних видатків фонду та забезпечення європейських стандартів функціонування та надання послуг фондом було розроблено Міністерством соціальної політики «Стратегію модернізації та розвитку Пенсійного фонду України на період до 2020 року» [6].

Основними завданнями якої є поліпшення якості обслуговування громадян, вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами Пенсійного фонду, максимальна автоматизація функціональних процесів, технологічний розвиток інформаційних ресурсів, оптимізація управління пенсійною системою, забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів Пенсійного фонду.

Тобто, на основі запропонованої стратегії передбачається:

- впровадження електронних пенсійних справ і системи централізованого призначення та виплати пенсій на їх основі;
- створення умов для дистанційного обслуговування громадян через Веб-портал ПФУ з використанням ЕЦП;
- запровадження модернізованого пенсійного посвідчення у вигляді електронного документу;
- використання електронного свідоцтва державного соціального страхування з метою підтвердження даних про доходи для отримання пільг, допомог, кредитів тощо;
- електронна централізована система реєстрації та обліку трудових відносин на базі Реєстру застрахованих осіб (Електронна трудова книжка);
- механізм доступу роботодавців, банків тощо до персональних даних громадян (за їх згодою) з метою їх якісного і повноцінного обслуговування;
- створення умов для впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, в т.ч. професійної;
- перехід на електронний документообіг під час виплати пенсій;
- створення автоматизованої системи внутрішнього документообігу;
- оцифрування архіву пенсійних справ;
- створення єдиної централізованої системи управління та фінансового аналізу і контролю;
- впровадження централізованої технології призначення та виплати пенсій;
- сприяння діяльності Громадської ради при Пенсійному фонді, врахування позицій інститутів громадянського суспільства під час реалізації державної політики з питань пенсійного забезпечення;
- оперативне висвітлення діяльності Пенсійного фонду в засобах масової інформації, на офіційних веб-сайтах, інформаційних стендах;
- скорочення чисельності працівників органів ПФУ;
- підвищення кваліфікаційного рівня та ефективності роботи персоналу;
- збільшення рівня оплати праці;
- залучення наукових та експертних установ до розгляду питань формування та реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення та ін. [6].

Підсумовуючи сказане вище, можна відзначити, що до основних проблем, які виникають на шляху вдосконалення пенсійної системи в Україні належать:

1. Впровадження багаторівневої пенсійної системи, яка на сьогоднішній день потребує наукового обґрунтування та державного затвердження правової сторони.

2. Рівень пенсійного забезпечення, оскільки для кожної соціальної групи він встановлюється різний, хоча фізіологічні потреби в людей однакові.

3. Внутрішні проблеми Пенсійного фонду, які потребують дослідження, а саме вік виходу на пенсію, забезпечення прозорості фондів та мінімізація ризиків довгострокових накопичень тощо.

Отже, через економічні проблеми держави, відсутність інфляційних індексацій пенсій та заробітних плат та відсутність довіри до банківської системи, в громадян просто не має коштів для участі в другому та третьому рівнях пенсійної системи. Тому, другий рівень поки так і не запрацював, третій - все ще незначний в обсягах, отже, переважна частина пенсій в Україні нараховується і виплачується за рахунок коштів Пенсійного фонду. А солідарна система самостійно не може впоратися з існуючими в країні фінансовими і демографічними негативними факторами.

Тому, якнайшвидше запровадження другого рівня пенсійного забезпечення вкрай необхідно тому, що воно стане стимулом для трансформації системи першого рівня, необхідність якої назріла вже давно. При цьому запровадження другого рівня має неодмінно супроводжуватися системою заходів щодо компенсації зменшення відрахувань до першого рівня та подолання дисбалансу бюджету Пенсійного фонду України, неприйняття яких може призвести до подальшого погіршення ситуації в солідарній системі.

Основними проблемами функціонування Недержавних пенсійних фондів, на наш погляд, є недовіра людей, необізнаність більшої частини населення щодо умов функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення, високі ризики довгострокових накопичень пенсійного типу в умовах політичної й економічної нестабільності у країні, досить короткий час існування системи недержавного пенсійного забезпечення.

Отже, на нашу думку, на початковому етапі недержавним пенсійним фондам потрібно передбачити витрати на рекламу та інформування населення про весь перелік послуг.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безтелесна Л. Соціальна справедливість у солідарній системі пенсійного забезпечення України / Л. Безтелесна, Г. Юрчик // Україна: аспекти праці. – 2013. – № 5. – С. 21–27.
2. Коваль О. П. Проблеми становлення накопичувальної складової пенсійного забезпечення в Україні / О. П. Коваль. – К.: НІСД, 2011. – 42 с.
3. Коваль О. П. Особливості початкового етапу запровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи / О. П. Коваль // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 73-84.
4. Камінський А. Б. Дослідження інформативної прозорості недержавних пенсійних фондів України / А. Б. Камінський, Я. В. Ломовацька // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 88-97.
5. Онишко С. В. Потенціал розбудови пенсійної системи в Україні у контексті зниження ризиків державних фінансів / С. В. Онишко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 3. – С. 248–257.

6. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua>

7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=1058-15>.

8. Шаварина М. П. Недержавне пенсійне забезпечення в Україні в умовах становлення ринкової економіки [Електронний ресурс] / М. П. Шаварина, Н. В. Шаманська // Збірник наукових праць КНТУ : економічні науки. – 2011. – Вип. 19. – Режим доступу : www.kntu.kr.ua.